

گیلانیان در هند

www.ketab.ir

سیدعباس آزموده

سرشناسه : آرموده، سیدعباس، ۱۳۵۲ -
 عنوان و نام پدیدآور : گیلانیان در دیار هند
 مشخصات نشر : رشت : نشر بلور، ۱۳۹۴.
 مشخصات ظاهری : ۲۵۶ص.
 شابک : ۹۷۸-۶۰۰-۳۰۶-۳۳۲-۷
 وضعیت فهرست نویسی : فیپای مختصر
 یادداشت : فهرستنویسی کامل این اثر در نشانی <http://opac.nlai.ir> قابل دسترسی است
 شماره کتابشناسی ملی : ۳۸۱۱۵۹۲

گیلانیان در دیار هند

نویسنده : سیدعباس آرموده
 ناشر : انتشارات بلور
 نوبت چاپ : اول
 تاریخ انتشار : ۱۳۹۴
 امور فنی : مؤسسه ساقی
 چاپ و صحافی : چاپ زیتون
 شمارگان : ۱۰۰۰
 قیمت : ۱۲۵۰۰ تومان

نشانی: رشت، خیابان امام خمینی، کوچه الخوار، جنب مسجد، انتشارات بلور
 تلفن: ۰۱۳-۳۳۲۴۵۵۷۵ ۰۱۳-۳۳۲۶۲۳۳۲ فکس: ۰۱۳-۳۳۲۵۴۶۱۷
 همراه: ۰۹۰۲۱۹۷۵۱۲۳ SMS: ۵۰۰۰۲۰۶۰۵۰۶۰

www.boloorbook.com
 Email: boloor_publications@gmail.com

فهرست مطالب

۱۱		مقدمه
----	-------	-------

فصل اول:

گیلانی‌ها در عهد سلاطین مسلمان هند

۱۳		مدخل
۱۸		۱- جمال‌الدین گیلی
۲۴		۲- عمیدالدین دیلمی
۲۸		۳- نجم‌الدین گیلانی
۳۰		۴- خواجه عمادالدین محمود گیلانی
۳۱		نقش سیاسی و نظامی خواجه محمود در دربار سلاطین بهمنی
۳۸		جایگاه خواجه محمود در ادبیات فارسی
۵۱		سرانجام زندگی خواجه محمود
۵۹		۵- اسعدخان گیلانی
۵۹		۶- نجم‌الدین گیلانی
۶۰		۷- زمان گیلانی
۶۰		۸- محمود گیلانی

- ۹- بهادر گیلانی ۶۲
- ۱۰- ابو عبدالله محمد غوث گیلانی ۶۶

فصل دوم:

گیلانی‌ها از برآمدن گورکانیان هند تا عهد نورالدین جهانگیر

- ۱- افضل لاهیجی ۷۲
- ۲- قاضی بحی لاهیجی ۷۳
- ۳- دوائی گیلانی ۷۵
- ۴- حکیم الیک گیلانی ۷۹
- ۵- حکیم ابوالفتح ۸۲
- ابوالفتح و جلالت‌الدین اکبر شاه ۸۳
- جایگاه حکیم ابوالفتح در مازندران ۸۶
- آثار حکیم ۹۱
- مشرّب دینی و اخلاقی حکیم ۹۳
- سرانجام زندگی حکیم ۹۶
- ۶- حکیم نجیب‌الدین همام ۱۰۰
- سفارت حکیم همام ۱۰۱
- جایگاه حکیم همام در علوم ۱۰۲
- ۷- حکیم قراری ۱۰۵
- ۸- حکیم لطف‌الله ۱۰۹
- ۹- حکیم حسن گیلانی ۱۰۹
- ۱۰- نجاتی گیلانی ۱۱۱
- ۱۱- میر محمود گیلانی ۱۱۲
- ۱۲- نویدی گیلانی ۱۱۳

- ۱۳ - مخفی رشتی ۱۱۴
- ۱۴ - حکیم محمد نفیس ۱۱۸
- ۱۵ - قایلی گیلانی ۱۱۹
- ۱۶ - حکیم علی گیلانی ۱۱۹
- جایگاه حکیم علی در علم طب ۱۲۰
- جایگاه حکیم علی در علوم مختلف ۱۲۲
- آثار و شاگردان حکیم ۱۲۳
- ۱۷ - تجلی گیلانی ۱۲۵
- ۱۸ - حاج محمد ناجی گیلانی ۱۲۸
- ۱۹ - یادگار علی سلطان ۱۳۰
- ۲۰ - عبدالکریم گیلانی ۱۳۱
- ۲۱ - حکیم محمد امین ۱۳۲
- ۲۲ - رافع لاهیجی ۱۳۴
- ۲۳ - مولانا قدسی ۱۳۵
- ۲۴ - حیاتی گیلانی ۱۳۶
- حیاتی در دربار سلاطین گورکانی ۱۳۷
- مشرّب دینی و اخلاقی شاعر ۱۴۰
- جایگاه حیاتی در شعر و ادب فارسی ۱۴۲
- چند نمونه از اشعار حیاتی ۱۴۴
- ۲۵ - فانی گیلانی (قدسی) ۱۴۶
- ۲۶ - فغفور لاهیجی ۱۴۹
- فغفور در دربار شاه عباس ۱۴۹
- فغفور در قندهار ۱۵۰
- فغفور در هند ۱۵۲

- ۱۵۳ جایگاه حکیم فغفور در ادبیات فارسی
- ۱۵۵ نمونه‌هایی از اشعار فغفور
- ۱۶۰ ۲۷- حکیم فتح‌الله
- ۱۶۱ ۲۸- نادم گیلانی
- ۱۶۶ ۲۹- میرفایض گیلانی
- ۱۶۸ ۳۰- میرزا محمد قاسم گیلانی
- ۱۷۰ ۳۱- ابوالهیجی

فصل سوم:

۳- دوره از عهد نورالدین جهانگیر تا دوران معاصر

- ۱۷۴ ۱- نظام‌الدین گیلانی
- ۱۷۶ ۲- عبدالرشید دیلمی
- ۱۸۰ ۳- قاسم دیلمی
- ۱۸۱ ۴- حکیم عبدالله گیلانی
- ۱۸۱ ۵- بهشتی گیلانی
- ۱۸۴ ۶- وحدت گیلانی
- ۱۸۵ ۷- سعیدای گیلانی
- ۱۸۸ ۸- ابوالقاسم گیلانی
- ۱۹۰ ۹- عشرتی گیلانی
- ۱۹۰ ۱۰- زاهدی گیلانی
- ۱۹۱ ۱۱- حکیم حاذق
- ۱۹۲ جایگاه حکیم حاذق در دولت گورکانی
- ۱۹۵ جایگاه حکیم حاذق در ادبیات فارسی
- ۱۹۷ نمونه‌هایی از اشعار حکیم حاذق

- ۱۲ - حکیم خوشحال ۲۰۱
- ۱۳ - حکیم محمد هاشم گیلانی ۲۰۱
- ۱۴ - انوار لاهیجی ۲۰۲
- ۱۵ - فاتح گیلانی ۲۰۲
- ۱۶ - جرأت گیلانی ۲۰۴
- ۱۷ - حکیم سید احمد گیلانی ۲۰۵
- ۱۸ - حزین لاهیجی ۲۰۶
- حزین در دیار ایصفهان ۲۰۷
- حزین در هند ۲۱۰
- جایگاه حزین در ادب فارسی ۲۱۸
- تألیفات حزین ۲۲۲
- نمونه‌هایی از اشعار حزین ۲۳۲
- ۱۹ - صدرای گیلانی ۲۳۷
- ۲۰ - حکیم میر محمد جعفر گیلانی ۲۳۷
- ۲۱ - حیران رشتی ۲۳۸
- ۲۲ - دکتر غلام جیلانی ۲۳۹
- ۲۳ - سید محمد گیلانی ۲۴۰
- ۲۴ - رشید رضا گیلانی ۲۴۱
- کتابنامه ۲۴۲

مقدمه

مطالعه‌ی پیشینه‌ی تاریخی گیلانیان، ما را به این واقعیت رهنمون می‌سازد که این قوم در طی قرون گذشته یکی از تأثیرگذارترین اقوام ایرانی، در تغییر و تحولات سیاسی این کشور بوده است. حکومت‌های محلی دایلمه در نقاط مختلف ایران و ملل همجوار، نظیر مسافریان، آل زیار و آل بویه و ظفریان به شخصیت نامدار علمی، سیاسی و فرهنگی، نشان از جایگاه والای گیلانیان در بن‌مرم ایران در طی قرون و اعصار گذشته داشته است.

این قوم توانسته است نخستین حاکمان شیعه ایرانی را به جهان اسلام تقدیم نموده و با تسلط این حاکمان بر مرکز خلافت اسلامی، عزت و مباهات ایرانی و شیعی را برای این مرز و بوم به ارمغان آورد. گیلانی‌ها علاوه بر تأسیس سلسله‌های ماکور، در استمداد و مساعدت به سلسله‌های بهمنی، صفوی و گورکانی نقش اساسی ایفا نمودند. چنانکه رجالی چون خواجه عمادالدین محمود، امیر علی کیا و ابوالفتح گیلانی، اسامی نام آشنا برای مورخین و پژوهندگان تاریخی بوده‌اند. اما آنچه مبحث کتاب ایجاب می‌کند، نگارنده تنها به بررسی و شرح احوال گیلانیان مهاجر به سرزمین هند - که اکثریت قریب به اتفاق آن‌ها مردانی اهل علم و دانش بوده و گاه منشاء اثرات و خدماتی نیز بوده‌اند - پرداخته است.

در ادامه ذکر چند نکته را ضروری می‌دانم: اولاً در تعدادی از کتب و منابع محلی، تعداد گیلانیان مهاجر به سرزمین هند بیست نفر ذکر شده است، در حالی که طبق تحقیقات و مستندات، این تعداد بیش از سه برابر بوده است. لذا نظر بعضی از منابع صحت نداشته و اگر چه مؤلف کتاب نیز به دلایل کمبود منابع و عدم دسترسی به بعضی از منابع مهم، این اثر را مجموعه‌ای کامل نمی‌داند، اما یقیناً دانشمندان دیگری نیز از این خطه به شبه قاره هند مهاجرت کرده‌اند که برای شناسایی آن‌ها، نیاز به تحقیق و تفحص بیشتر وجود دارد.

امید است بر سرشگران گرامی در ادامه راه با تحقیقات جامع تری برای شناساندن فرهنگ غنی گیلانیان، نماینده ثانیاً در بررسی شرح احوال رجال گیلانی در بعضی از منابع ملی و محلی اشکاف بسیار و گاه اطلاعات متضادی دیده می‌شود که در بخش‌هایی از این کتاب به آن اشاره شده است؛ شایسته است محققین و فرهیختگان گرامی در ارجاع به این منابع تحت‌بشرط مبذول نمایند. در پایان امید دارم که اثر موجود با تمام کمبودها و کاستی‌هایش، اگر چه با مساعی فراوان نیز همراه بوده است، مورد عنایت و توجه علاقه‌مندان عزیز قرار گیرد.